

Landbruget 1884.

»Forholdene ere spændte«, — saaledes lyder Slutningsresultatet af de Betragtninger, rettest kaldede Beklagelser, hvormed alle Virksomhedsgrene have sagt Farvel til Aaret 1884; den skærpede Konkurrence med sine udvidede Kommunikationsmidler, — den forøgede Produktion i Forbindelse med det formindskede Forbrug, — den deraf følgende Overproduktion med stedse dalende Priser, — Misnøjet i den lavere Del af Befolkningen, blandt Arbejdere og Tyendet, i Forbindelse med politiske Stridigheder og deraf følgende Misstemning blandt de Klasser i Samfundet, der ere kaldede til i de landlige Forhold at bo, bygge og virke i fredeligt Samlag, — alt dette er Skyer, der formørke Øjeblikket, og hvis brede Slagskygger ogsaa kastes ind i vort Fremtidsperspektiv. Naar nu da hertil for Landbrugets Vedkommende tillige maa føjes, at Avlingen, Udbyttet af Jorden, Moderkilden til al senere Virksomhed, har været ringe i de sidste Aar, saa er det intet Under, at de ovennævnte Klager ogsaa lydelig høres fra Landbrugernes Kreds, og de Beretninger, vi have modtaget fra Landets forskjellige Egne, og hvoraf vi andetsteds gjengive en Del, ville bære Vidnesbyrd derom. — Vi anerkjende fuldkommen det Berettigede heri, vi tro ogsaa, at Tiden er alvorlig, og at den for Nogles Vedkommende let kan blive ødelæggende, men vi tro dog, at en nærmere Prøvelse vil

vide Situationen i sin store Almindelighed noget mindre ængstelig, end den i Regelen fremstilles i den offentlige Debat. Inden vi fremsætte vore Betragtninger i saa Henseende, skulle vi kortelig fremstille de væsentligste Hovedtræk i Landbrugets Vilkaar og Virksomhed i det forløbne Aar og udpege de Punkter, hvorom Klagerne og, vi gjentage, for en væsentlig Del berettigede Klager navnlig samle sig.

Aarsudbyttet betinges væsentlig af de to Faktorer: Kornavlens og Husdyrholdet. Hvad den første af disse angaaer, saa viste den Afgrøde, der sad i Laden ved Aarets Begyndelse, altsaa Avlen af 1883, vel at fylde lidt, men at skjæppe godt, saa at Tøndeudbyttet i det Hele taget nærmede sig et almindeligt Aars, idet der opnaaedes omtrent $\frac{1}{2}$ Million Tdr. mere Vintersæd og 1 Mill. Tdr. mindre Vaarsæd. Men Kvaliteten var, nærmest paa Grund af det uheldige Høstvejr, meget tarvelig, og da andre Lande bragte smukke Varer i Markedet i Overflod, sank Priserne overalt, men særlig for det danske Korn, der derfor for største Delen blev opfodret. Landets Kornsalg i det Hele taget har derfor ikke i Mands Minde været saa ringe; de statistiske Oplysninger andetsteds i dette Hefte vise dette tydelig og i Enkelthederne; her skulle vi til Belysning af Sagen kun hensætte nogle faa Talstørrelser. Danmark har i Landbrugsaaet 1ste Oktbr. 1883 til 30te Septbr. 1884, i hvilken Tid man maa regne, at Høsten af 1883 væsentlig er bragt i Markedet, saa langt fra kunnet kornføde sig selv, at det har maattet indføre over 1,3 Mill. Tdr. Korn mere, end det har udført, medens dets Overskudsudførsel i Gjennemsnit af de sidste 10 Aar har været over 1,5 Mill. Tdr.; kun et Aar tidligere, 1876—77, have vi maattet indføre mere end udføre, men dengang sank Landets Deficit dog kun til 136,000 Tdr., medens Underballancen iaar har været 10 Gange større; kun af én Kornsort overstiger vor Udførsel den stedfundne Indførsel, og det selvfølgelig af vor Hovedkornsort, Bygget, men selv her er Overskudsudførselen kun 34,000 Tdr., medens den plejer at

være omtr. 1 Mill. Tdr. Selv om disse Tal vilde vise sig mindre grelle, hvis vi kunde tage Hensyn til de Kornbeholdninger, der utvivlsomt findes saavel hos Landmændene som hos Kjøbmændene, fordi man stærkt trykker sig ved at sælge, saa ere de dog, særlig naar hensees til, at Priserne for vore Hovedkornsorter ere 30—60 % lavere end i en ikke fjerntliggende Periode, tilstrækkelig betegnende til at stemple Aaret som særlig slet for alle de Egne, der fortrinsvis lægge Hovedvægten paa Kornsalg, altsaa navnlig de sydlige Øer, hvor tilmed Hveden, hvis Pris er falden stærkest, udgjør Hovedkornsorten, og da der desværre ikke er stor Sandsynlighed for, at Hvedepriserne ville stige betydelig, — om end maaske nok noget, — saa er denne Omstændighed en Kalamitet af vidtrækkende Følger for de nævnte Landsdele, Danmarks gamle Hvedeegne; de fremsynlige Landmænd indse, at det hidtil raadende Hvede-System maa ændres eller i alt Fald læmpes; men Overgangen til at give Husdyrholdet den absolute Hovedvægt i Bedriften, som ønskeligt er, kræver Tid og betydelige Udlæg, og dette er netop de vanskeligste Krav at fyldestgjøre for ikke faa Landmænd.

For den voxende Afsgrøde var Aaret ej heller heldigt. Vel kom Vintersæden godt gennem den milde Vinter, vandt endog Kræfter, men det raakolde Foraarsvejr trykkede den, og de senere tørre Perioder svækkede de til en Tid gode Forventninger. Dog gav Hveden de fleste Steder et godt Udbytte, fylder stærkt, skjæpper godt og giver en smuk og vægtig Kjærne; ogsaa Rugen fylder godt, men den giver meget lidt i Traven, rimeligvis hidrørende fra Spring i Axene og fra, at Kjærnen paa Grund af Tørken blev lille, og naar Tærskningen er sluttet, vil Landets Rughøst næppe vise sig at naa et Middeludbytte. Men de ovennævnte Vejrforhold, særlig Tørken, fik en langt stærkere Indflydelse paa Vaarafrøderne som ogsaa paa Græsvæxten, og det er navnlig i disse Retninger, at Markens Udbytte i den forløbne Sommer har været utilfredsstillende de fleste Steder; thi der gives Undtagelser, nemlig hvor man fik

en kraftig Regnbyge i et belejligt Øjeblik, og hvor Jordens Kultur- og Gjødningskraft støttede Sæden mod Vejrligets Ugunst*). Hverken Byg eller Havre naaede et Middelaar, de fylde lidt og vise sig ved Tærskningen ogsaa at skjæppe lidt. Derimod er Kvaliteten god, hvortil det fortrinlige Høstvejr ogsaa bidrog Sit. Den sildige Vaarsæd i Kjærene ligesom ogsaa Boghveden, gav ofte et fortrinligt Udbytte. Derimod vare Bælgfrugterne som oftest tarvelige, Bønnerne jævnlig helt mislykkede, Kartofflerne talrige, men smaa, og af Roerne bjergedes der selv dør, hvor man ikke veg tilbage for de mange Uheld, der mødte dem (mangelfuld Spiring, Insektangreb, Tørken), kun et halvgodt Udbytte. Lægges nu hertil, at om end Højbjergningen fra Engene i Regelen var god, undertiden endog fortrinlig, var derimod Udbyttet af Kløverhø fra Ageren de fleste Steder temmelig tarveligt, saa vil Markens Udbytte i Aaret 1884 de fleste Steder ikke naa en Middelhøst, jævnlig endog være langt derunder, om der end er enkelte begunstigede Egne og Strøg, der nok kunne siges at have bjerget en Middelfrugt.

For den anden Hovedgren af Landmandens Virksomhed, Husdyrholdet, har Aaret 1884 vel ikke været saa uheldigt, men maa dog regnes til de tarvelige, naar alle Forhold tages i Betragtning. Vel har Produktionen været ret omfattende, — næppe saa høj som Aaret tilforn, men dog større end Gjennemsnittet af den foregaaende Tidsperiode, hvilket fremgaaer af følgende Oplysninger om Overskudsudførselen, der var i

Landbrugsaaet 1883—84		Gjennemsnit af Landbrugsaaene 1874—83	
Heste	Stkr.	6648	5737
Hornkvæg	—	94275	78498

*) I Beretningen om Vejrforholdene 1883—84, der findes meddelt andetsteds i dette Hefte, er tillige givet udførlige Oplysninger om disses meget usædvanlige, men i Regelen uheldige Indflydelse paa Afgrøden.

Landbrugsaaet 1883—84.

Gjennemsnit af Land-
brugsaaene 1874—83.

Faar	—	79948.....	50672
Svin	—	310040.....	209619
Flæsk	Pd.	25,907207.....	7 270027
Kjød	—	1,225601.....	555274
Smør	Tdr.	116131.....	97539

Men denne noget større Produktion er paa den ene Side kjøbt dyrt og paa den anden Side solgt til lavere Priser end i de nærmest foregaaende Aar. Fodringen har nemlig været dyr; det ringe Foderkvantum af Hø og Halm i forrige Vinter bragte Folk til at bruge en større Mængde Kraftfoder end almindelig, og ligesaa maatte man paa Grund af Sommerens Tørke og de usle Græsmarker i en usædvanlig Grad støtte Sommerernæringen med Kraftfoder. Den samlede Overskudsindførsel af Klid og Oliekager beløber sig derfor til henholdsvis over 130 Mill. \mathcal{R} og 61 Mill. \mathcal{R} , medens det aarlige Gjennemsnit plejer at være 52 Mill. \mathcal{R} og 28 Mill. \mathcal{R} ; og hertil maa saa endda regnes den Masse Sæd, som man paa Grund af mindre god Kvalitet og de lave Priser har fodret op, og som synes at naa op til 2 à 3 Mill. Tdr. over det Almindelige. Men hertil kommer endnu for Mejeriets Vedkommende, at der er brugt megen Mælk til et \mathcal{R} Smør, fordi man ifjor Vinter kun fik bjerget saa lidt eller slet ingen Js, og at Priserne gennemgaaende have været lave paa alle Mejeriprodukter, baade Smør, Ost, Svin og Flæsk, og det er derfor intet Under, at Mejerierne ikke kunne siges at have givet et tilfredsstillende Udbytte. Men endnu stærkere lyde Klagerne fra Fedegaardene; bedst Udbytte har man havt af Fedningen af selvtillagte, trivelige unge Dyr, thi for disse have Priserne til sine Tider været upaaklagelige i Forhold til Kraftfoderpriserne, især naar man har kunnet lempe Afsendelsen noget efter Markedets Tilstand og ikke af finansielle eller andre Grunde har været nødsaget til at afsende i en uheldig Periode; men ellers have Priserne været simple, undertiden endog meget simple, og da

Indkjøbet havde været dyrt, har Fedningen i Regelen bragt et daarligt Resultat*).

Det samlede Udbytte af saavel Kornavlén som af Husdyrbruget i Aaret 1884 maa derfor kaldes tarveligt; og da der forud for dette Aar var gaaet 3 simple eller halvsimple Aar, — thi selv 1882, der til en Tid syntes at være et ret godt Aar, viste sig dog ved den endelige Op-gjørelse for største Delen af Landet knap at naa et Middel-aar, — saa er det intet Under, at Landmanden for Tiden føler sig trykket, og da der ikke i Øjeblikket er Udsigt til Prisstigning paa hans Produkter, saa seer ogsaa Frem-tiden noget mørk ud for ham; — ja, det er vel ret egentlig netop denne Mangel paa Tillid til Fremtiden, der særlig er det Trykkende. Men er denne ganske berettiget eller i hvert Fald berettiget i det Omfang, hvori den i Regelen ytrer sig? Vi tro det ikke. Ja, for alle dem, der kun kunne opretholdes af gode Aar og gode Priser, der sidde uforstandig skrøbelig ved deres Ejendomme, hvad enten de have kjøbt saa meget, at de kom til at fattes Driftskapital, eller de for at kunne udføre disse eller hine i sig selv prisværdige Forbedringer efterhaanden have be-lastet Ejendommen med saa mange Prioriteter, at der ikke havés det nødvendige Rygstød til at ride et Uvejr af som det, der i Øjeblikket er oppe, eftersom det er indtraadt, inden de foretagne Forbedringer have kunnet virke; — med andre Ord: for Alle, der ikke have været belavede paa, at der kunde komme baade et og flere daarlige Aar i Følge, er der naturligvis Grund til at ængstes for den aller-nærmeste Fremtid, der ikke seer lys ud. Men er deres Antal end ikke ringe, saa er det dog, saavidt man kan skjønne, i Virkeligheden langt mindre, end det synes at frem-gaa af de — vi kunne næsten sige beængstede, i hvert Fald meget betænkelige Samtaler, hvormed Situationen i denne

*) Vi indskrænke os her til disse faa Bemærkninger om Husdyrholdet, da saa vel Husdyrbruget som Mejeribruget findes be-handlede i selvstændige Afhandlinger andetsteds i dette Hefte.

Vinter ofte drøftes. At denne Opfattelse er rigtig, bestyrkes ogsaa af den Kjendsgjerning, at Tvangsauktionernes Tal ikke er i nogen kjendelig Stigning, og at de tidligere Ejendomspriser i det Væsenligste fastholdes. At der hist og her bliver solgt en Ejendom ved Tvangsauktion skeer jo til enhver Tid, og at Prisen da er ussel i Sammenligning med hvad tidligere er givet er indlysende, eftersom denne Slags Ejendomme i Regelen baade ere udhungrede og flaaede, inden de naa saa vidt; deres Salg ere derfor i Regelen ogsaa forudseet i længere Tid i Forvejen; men af uventede, overraskende Tvangsauktioner, findes der næsten ingen Sted, og det er egentlig kun disses Fremkomst, der kan betegnes som Stormfugles Varselsskrig inden et frembrydende Uvejr.

Ligesaa lidt tyde Ejendomspriserne hen paa, at der i Gjærningen, om end nok i Ord, kan paavises en gennemgaaende Mistillid til Fremtiden. Ganske vist ville Mange sælge, og at virkelig eller indbildt Mistillid til Fremtiden for Nogles Vedkommende kan være Bevæggrunden, skal ikke nægtes. Men Grundene til, at Flertallet vil sælge, ligge andetsteds og ere ikke vanskelige at paavise; snart er det de trættende Tyendeforhold, snart den pinagtige politiske Ufred, der føles langt stærkere paa Landet end i Byerne, snart er det Følelsen af, at Fremtidens Agerbrug vil stille større Krav til Intelligents, Dygtighed og Virksomhed, end man er i Stand til eller tilbøjelig til at honorere, snart er det fordi Udsigten til Prisstigning af Ejendommene og dermed følgende yderligere Spekulationsavance ganske vist og heldigvis nu er svunden, snart er det Følgen af mange Menneskers sørgelige Utilfredshed med deres Lod og Lykke, hvorfor de føle enhver Vanskelighed i deres Stilling som en utaalelig Byrde; og for En og Anden kan det vel endog være Bylivets formentlig færre Vanskeligheder og rigere Adspredelse, der fremlokke Ønsket om at sælge.

At det mere er af disse Stemningsgrunde end som Udslag af en omsigtsfuld Prøvelse af Forrentningsevnen i den nærmeste Fortid, Nutid og Fremtid, at saa Mange

ville sælge, fremgaaer som sagt af, at Ejendomspriserne i det Væsentlige fastholdes overalt, hvor der er Tale om »frit« Salg. Og at dette er Tilfældet, bestyrkes af Fler-tallet af de modtagne og andetsteds i Heftet gjengivne Beretninger fra de enkelte Egne. At det store Flertal af Ejendommene ikke i Øjeblikket forrenter sig og vel ikke har forrentet sig i de sidste 2 à 3 Aar, modbeviser ikke denne Opfattelse; det siger kun, at Denne eller Hin ventelig taler Sandhed, naar han siger, at han er gaaet saa eller saa meget tilbage i de sidste Aar; men Landbrugsudbyttet, der saa væsentlig er betinget af Vind og Vejr og Markedspriser, er for vexlende til, at man med Rette fra Aar til andet kan sammenligne sin Status eller i hvert Fald drage afgjørende Slutninger deraf. Spørgsmaalet, hvorom det gjælder, er dette: Er der Udsigt til, at de nu-værende, det er de sidste Aars, Ejendomspriser ville kunne ventes forrentede i Fremtiden? Og dette maa sikkert besvares bestyrkende under Forudsætning af, at ikke nye Skyer trække op, og at ikke helt uventede Begivenheder indtræffe. Nogle af de forhaanden værende Vanskeligheder ville af sig selv ophøre, — efter ufrugtbare Aar komme frugtbare Aar, efter en arbejdsløs Tid, som den nu raader særlig i England, og efter den dermed følgende ringe Konsume, kommer en arbejdslivlig Tid med god Fortjeneste og stort Forbrug; — lad da ogsaa være, at andre Vanskeligheder som stigende Folkelønninger, Skatter og en voxende Konkurrence med fjerntliggende, billig producerende Lande kunne gjøre Situationen vanskelig og tvinge os til at ændre vor Produktion, saa ville vi dog formedelst vor Beliggenhed og ved en yderligere Ud-vikling af vor Dampskibsforbindelse kunne hævde os en Forrang, som vi kun ville komme til at dele med en lille Del af det nærmest liggende Europa i alle de Retninger, hvor en Vares Finhed og Friskhed væsentlig bestemmer dens Markedspris, — og det er i Regelen de dyreste Varer.

Hertil kommer da tillige, at vort Landbrugs Hjælpe-

midler langt fra ere fuldt benyttede; tvertimod, der er de allerfleste Steder Plads for store og fordelagtige Forbedringer, om de end kræve Tid og Udlæg. Næsten alle Beretninger iaar fremhæve Exempler herpaa: Vor Jord trænger til Gjødskning, og den tørre Sommer har særlig vist den gjødskede Agers store Overlegenhed over den udtømtes; — ere vi end i Regelen ret vel tilfredse med vor Jords Bearbejdning, Skørhed og Renhed, saa møder den Fremmede, der besøger os, dog stadig med det Spørgsmaal: Hvorledes vi have Raad til at dyrke saa meget Ukrud; — en Forbedring af vore vidtstrakte Græsmarker eller af vore i højeste Grad forsømte Enge eller af vore store tildels uopdyrkede Kjørstrækninger osv. osv. anviser os en Forøgelse af vore Indtægter, som med Sikkerhed kan paa-regnes; — ved Siden heraf kan der peges paa Forbedring af Mejeridriften og Ostefabrikationen, paa Tiltrækning af Frø og Sædekorn, paa Dyrkning af Sukkerroer, Cikorierødder og Havesager osv. Men hvor betydningsfuldt alt dette end er eller kan blive, er der dog særlig to Omraader, som i høj Grad trænge til Forbedring og Udvikling, og som da ogsaa ville yde en lønnende Afkastning, nemlig en langt mere omfattende Dyrkning af Rodfrugter og et anderledes rationelt udviklet og benyttet Husdyrhold end det, der nu findes de fleste Steder. Indførelsen af det sidste vil ganske vist, ligesom de ovenfor nævnte Forbedringer, tage Tid og kræve ikke ubetydelige Udlæg, men rettelig anvendt vil Udgiften til Husdyrbruget være en af de bedst forrentede, der anbringes i Bedriften. Erkjendelsen af, at Husdyrholdet i en ganske særlig Grad er Grundvilkaaret for en fordelagtig Produktion her i Landet — paa den ene Side af Mælk, Kjød og Flæsk, paa den anden Side af Gjødning og derigjennem af Korn, Roer og Græs — trænger mere og mere igjennem; intet andet Spørgsmaal fængsler i den Grad Landmændenes Opmærksomhed, og man har uvilkaarlig Indtrykket af, at der i vore Husdyr, ganske særlig i vort Kvæg, ligger en tildels udyrket Mark, der kunde bringes til at give ganske anderledes store Fold, end det nu yder.

Men til at iværksætte dette, som ogsaa de øvrige Forbedringer, kræves foruden Tid og Penge tillige en Dygtighed, hvorpaa det altfor ofte skorter; det er karakteristisk, at Beretningerne saa stærkt fremhæve Nødvendigheden af at udvikle den personlige og faglige Dygtighed. Man har uvilkaarlig Følelsen af, at der her er et Omraade, hvor der endnu kan gøres store Erobringer; thi her, i Folkebunden, ligger der store Kapitaler, som hidtil endnu kun svagt ere benyttede; de Erfaringer, der enkeltvis ere gjorte i saa Henseende, stadfæste det; vi se i den nyere Tid, at hvor en god og sund personlig Udvikling danner Grundlaget, fremstaa ogsaa dygtige og fordelagtige Agerbrug, saavel større som mindre; og hvis ikke den sørgelige politiske Strid lagde saa stærkt Beslag paa Interesserne og derved hindrede Udviklingen af den landøkonomiske Dygtighed og Omsigt, vilde der kunne paavises mange flere Exempler herpaa. Hovedsagen er imidlertid, at der fremvoxer en bestemt Erkjendelse af, at den personlige Udvikling fremfor noget andet bestemmer Udfaldet, at det er den, der skal kunne bære op i kritiske Tider, og at af alle de Faktorer, der have Indflydelse paa en Ejendoms Rentabilitet: Jordens Beskaffenhed og Kultur, Ejendommens Beliggenhed, Driftskapitalens Størrelse osv., er der ingen, der har og end mere i Fremtiden vil faa den Betydning som netop Brugerens personlige Dygtighed; og da først og fremmest, at han lærer sine Kræfter, sine Evner og Anlæg at kjende, thi disse bestemme i langt højere Grad end hans finansielle Status, om hans Arbejde skal lykkes. Og jo mere udviklet Agerbruget bliver, desto bestemtere Fordringer stiller det i saa Henseende; det faaer, om vi saa maa sige, mere Lighed med en Kunst, der nødvendigvis maa inspireres af den Personlighed, der staaer som Leder, og som med det rige Apparat, der nu staaer til Landbrugets Raadighed, med sikker Haand skal udmeisle det Billede af et godt, dygtigt, fordelagtigt og smukt Agerbrug, der har foresvævet ham.

Vi have hidtil i altfor stort Maal generaliseret den

landøkonomiske Praxis og stræbt efter at fastslaa visse Fællesprincipper baade ved Driftens Anlæg, ved Jordens Behandling, ved Husdyrholdet osv., som ikke burde fraviges; »Jorderne i denne Egn drives paa denne Maade, og Hovedvægten lægges paa dette eller hint, — altsaa bør jeg gjøre det samme«, saaledes har Talen eller i alt Fald Tanken oftest lydt, uden Hensyn til om netop dette Jordbrug, denne Drift passer til min Ejendommelighed. Vi se derfor, at hvad der lykkes udmærket for den Ene, Kalveopdræt, Mejeridrift, Frøkultur, Hestetillæg osv., det vandrives for hans Nabo. Virksomheden bør derfor præges af Mandens personlige Anlæg. Men dette henviser til, at der i en saa mangesidig Virksomhed som Landbruget bør finde en delvis Specialisering Sted i Overensstemmelse med Brugerens Anlæg, Lyst og Drift. Denne Specialisering bliver især nødvendig, jo mere udviklet Agerbruget bliver, og jo nødvendigere det bliver at producere extra gode Varer, thi disse tilvirkes egentlig kun med Fordel, hvor Producenten har Anlæg derfor.

Vi tro altsaa, at den danske Landbruger i sin Jord, i Landets Beliggenhed, i sit Husdyrhold, men først og fremmest i sig selv, har saa mange kraftige, men ubrugte Midler liggende, at han ved dem vil kunne tage Kampen op med sine Konkurrenter paa Verdensmarkedet og ikke behøver at se ængstelig paa Fremtiden. Det er jo ikke ham alene, der føler Øjeblikkets Tryk, det gjør alle Næringsveje og alle Lande, og i og for sig og sammenlignet hermed maa den danske Landbrugers Stilling maaske endog kaldes taalelig god. Men det forløbne daarlige Aar har prædikeret en Lære, som ikke bør lades upaaagtet, men som ej heller maa misforstaaes. Det har paavist Nødvendigheden af en forstandig, beregnende og vel gennemført Landbrugsøkonomi, det har paavist Misligheden af at sidde inde med en forringe Driftskapital eller at binde denne for stærkt i langsomt og sent forrentende Foretagender, da man ogsaa derved blotter sig mod et indtrædende Uvejr; det har hos Mange vakt den Selvbekræftelse, at man i tidligere Tid var for let til at tage nye

Prioriteter i sin Ejendom, for derved at skabe en Driftskapital, som, da den kom let, ogsaa ofte gik let og ikke anvendtes med den Omhu og Forudseenhed som ønskelig, saa at dens Frugter ikke have været kjendelige. Men paa den anden Side maa denne det fattige Aars Alvorstale ikke misforstaaes, det kunde blive ligesaa skadeligt; og nægtes kan det ikke, at der er en vis Tilbøjelighed til, naar trange Tider komme, at lade Sparesystemet blive det raadende baade i Tide og i Utide, og man hører da Tvivlen løfte sig, om ikke det »gamle Agerbrug« dog i Virkeligheden betaler sig bedre end Fremskridts-Agerbruget. De Exempler, der fremdrages for at bevise dette, ere imidlertid i Regelen ikke ganske retfærdige: paa den ene Side henviser man til gamle konservative Brugere, der sidde støt i deres Bedrift, have ganske vist kun smaa Indtægter, men ogsaa kun smaa Udgifter; de gaa ikke synderlig tilbage i de daarlige Aar, men de avancere ej heller i de gode Aar, de ere blevne velstaaende ved de opadgaaende Tidens Medbør. Paa den anden Side peges paa yngre, noget varmlodige Fremskridtsmænd med en stor Forrentningsgjæld og ganske vist jævnlig uden den tilbørlige Varsomhed i deres Planers Udkast og Gjennemførelse. Men stilles Partiet lige, og Forrentningsbyrden hviler lige tungt paa begge Parter, da vil man i Regelen finde, at den besindige Fremskridtsmand klarer sig langt bedre end den gammeldags Landmand, og vi kjende Ingen, der i det Hele taget gjør bedre Forretninger i Agerbruget end de ældre Landmænd, der ere uddannede i en nøjsom og haardfør Tid, forstaa at ordne Arbejde og Anlæg med Økonomi, sidde godt ved Gaardene, men som desuagtet have haft Bevægelighed nok til at følge med i det saakaldte »nyere« Agerbrug med Rodfrugtdyrkning, Kraftfodring og udviklet Mejeridrift eller intensiv Fedning, — for disse forrenter Agerbruget sig endog som Gjennemsnit meget godt og kan i saa Henseende stilles lige med de fleste andre borgerlige Næringsveje; — den Tale, der lyder ud fra deres Gaard, er baade trøstende og belærende.

Angaaende enkelte Grene af den fagmæssige Virksomhed af Landbrugsforholdene i Aaret 1884 skulle vi henvise til andre Afhandlinger i dette Hefte, hvor Konsulent P. Jessen har behandlet Husdyrbruget, Landbrugskandidat Chr. Sonne Mejeribruget, Cand. math. W. Jantzen Vejrliget og Cand. polit. Fr. Reck Landets Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter. For de øvrige Landbrugsforhold af almindelig Interesse skulle vi her kortelig gjøre Rede.

At Grundforbedringerne høre til den Klasse af Foranstaltninger, hvori der snarest skeer Indskrænkninger, naar daarlige Tider melde sig, er indlysende, og de ere derfor ogsaa blevne mere og mere sparsomme i de senere Aar. Særlig kunne Teglværkerne fortælle os, at der kun er bleven drænet og bygget lidt i det forløbne Aar. Derimod er der hist og her anvendt noget mere paa Engkulturer og navnlig paa Udgrøftning og Jordkjørsel paa lavtliggende Jorder, uden at der dog i Regelen er brugt fremmed Arbejdskraft ud over Gaardens egen dertil. Ligeledes anvendes i andre Egne den til sine Tider disponible Arbejdskraft til Læplantning og Bepantning af mindre god eller vanskelig dyrkelig Jord. Det er som tidligere det danske Hedeselskab, der fortrinsvis gjør sig fortjent af at bevæge og støtte disse Bestræbelser, og i det forløbne Aar har det foranlediget en stærk Bevægelse i saa Henseende paa Samsø.

Undertiden henregner man Mærglingen til Grundforbedringerne; den kan være det paa sur Jord (Hede eller Mosejord), men som oftest er den slet og ret, ligesom den raa eller brændte Kalk, der nu ofte træder i dens Sted, et ensidigt, drivende Gjødningsmiddel, hvis Virkning væsentligst beroer paa, hvor megen gammel Kraft der er i Jorden. Derfor seer man ved den nu jævnlig gjentagne Mærgling saa ofte kun meget ringe Virkninger, thi Jorden er i Almindelighed ikke rig paa gammel Gjødningskraft. Tvertimod, aldrig have de modtagne Beretninger stærkere fremhævet Savnet heraf og paakaldt en rigeligere Gjødskning af Jorden som et af de vigtigste og

nødvendigste Midler til at bære ind gennem en trykket og kritisk Periode. Dette er utvivlsomt rigtigt, men man fristes til at spørge, hvad er Grunden til, at Klager i disse Retninger netop nu komme saa stærkt frem, thi det er dog faktisk, at der nu opfodres ganske anderledes store Mængder af Korn og andet Kraftfoder end tidligere, og Forbrugen af kunstig Gjødning, der var i stærk Aftagende efter Krisen 1876—1877, er atter stegen en Del i de senere Aar. I faa Lande findes desuden saa mange Kreaturer og derfor ogsaa en saa stor Gjødningsproduktion i Forhold til Arealet som i Danmark. Hvorfor lyde da Klagerne nu saa stærkt herhjemme? Det maa vist besvares med, at man i faa Lande, hvor der stilles ligesaa store Krav til Jorden som hos os, viser den samme Ligegyldighed med at samle, opbevare, behandle og rettelig benytte Gjødningen som her i Landet, i Forbindelse med at vor Jord, da den hører til Glacialdannelsen med indblandet Kridt eller Kalk, har vist sig særlig frugtbar ved den stærkere Bearbejdning, som den i de sidste 20—50 Aar har modtaget, eller med andre Ord: de foretagne Grundforbedringer og den omhyggeligere mekaniske Behandling have i en særlig stærk Grad her i Landet kunnet udtømme Jordens Grundkraft. Hvor man derfor, som f. Ex. paa Lolland-Falster, gennemfører en ret omhyggelig og stærk Brakbehandling og anvender al sin Gjødning til denne, dèr kan man nok og vil man i Regelen høste en smuk Hvedeafgrøde; men de følgende Vaarsædsmarker frembyde i et mindre gunstigt Aar et yderst kummerligt Syn de fleste Steder, imod hvilket der dannes en forbausende og højt talende Modsætning af de smukke Vaarsædsmarker, der sees paa de Gaarde, der fodre stærkt, dyrke Roer og behandle Jorden godt til alle Afgrøder. At Klagerne over Jordens Fattigdom iaar bleve saa stærke, skyldes iøvrigt tillige den meget tørre Forsommer. Den jyske Fællesforening har meget betimelig udsat følgende Prisopgave: »Regler for Gjødningens rationelle Behandling ved et mindre Avlsbrug og for Gjødningspladsens Beliggenhed og Benyttelse i Forhold til Avlsbygningerne«; —

man maa haabe, at ogsaa de større Avlsbrug ville kunne drage nogen Nytte af de eventuelle Besvarelser, thi de trænge som oftest ogsaa højlig dertil.

I Handelen med kunstig Gjødning har der været ualmindelig stærk Bevægelse i det forløbne Aar. Indførselen deraf var 1880 8.5 Mill. Pd., og i de følgende 4 Aar henholdsvis 16.1—28.2—18.0—25.6 Mill. Pund. Den jydsk Landmandsforening til Indkjøb af kunstig Gjødning indtager vedblivende en fremragende Plads, om end dens Forbrug i de sidste Aar har været i Aftagende, nemlig fra 3.2—2.8—2.3 Mill. Pund. Faldet iaar skyldes rimeligvis, at Foreningen havde afsluttet sine Kontrakter, inden det stærke Prisfald midt i Sommer fandt Sted. Landmandsforeningen for Lolland-Falster derimod kunde benytte sig deraf. Priserne ere faldne omtrent 20 à 25 pCt.; den jydsk Forenings Kontrakter for 100 Pund af

	1884	1885
lavprocentig Superfosfat med 11½ pCt. Fosforsyre var	3.65 Kr. er	3.00 Kr.
højprocentig Superfosfat med 19 pCt. Fosforsyre var	6.35 — „	5.25 —
opløst Perugvano	12.50 — »	10.50 —
Blodgjødning	8.50 — »	8.00 —
Dampkogt Benmel	7.90 — »	7.63 —
Præcipitat eller udfældet Fosfat med 31½ pCt. Fosforsyre	— — »	8.50 —

Til disse Priser maa lægges som sædvanlig 10 Øre pr. 100 Pd. til Analyser og til Omkostninger ved Forretningsførelsen.

Af nye Gjødnings sorter, der ere komne i Handelen, maa særlig fremhæves det ovennævnte Præcipitat, der er meget fint og særlig skal egne sig til Sand-, Kjær- og Mosejorder, samt Thomas' Præcipitat, der indeholder 30 à 35 pCt. Fosforsyre til 32 Øre pr. Pd. De dansk-svenske Landmænds Gjødningsfabrik i Landskrona, der har stillet sig under en endnu skarpere Kontrol end de andre Fabriker og yder al den Garanti, det er muligt at erholde,

har trods den store Konkurrence vundet en betydelig Tilslutning og i det forløbne Aar, som er dens første Forretningsaar, solgt omtr. $8\frac{1}{2}$ Mill. Pd.; man kan kun beklage, at de danske Landmænd ikke i samme Maal som de svenske profitere af den Sikkerhed, som ydes af denne Fabrik, og hvis heldige Gjennemførelse vilde kunne modbevise Paastanden om, at Landmændene, selv om de efter en Del Bryderier kunne blive enige om at iværksætte et eller andet industrielt Foretagende i deres egen Interesse, dog ikke evne at gennemføre dette.

Af de forskellige nyere Redskaber, som særlig vinde Udbredelse, maa fortrinsvis nævnes Centrifugerne, hvoraf der i det forløbne Aar er solgt en stor Mængde, dels fordi den isfattige Vinter ifjor fremmede Ønsket om at gaa over til Centrifugemejeri, og dels fordi Centrifugen har tilstedet Oprettelsen af Fællesmejerier og Andelsmejerier i et hidtil ukjendt Omfang. Det er navnlig Burmeister & Wains og de Lavals, der vinde Indgang overalt, og den tiltagende Brug af disse vil fremgaa af, at der er leveret af

	1879	1880	1881	1882	1883	1884
Burmeister & Wains	2	23	116	264	391	610
de Lavals		149	328	546	830	1151

Der er altsaa af de Lavals solgt 3004 Stkr., af hvilke omtr. 220 ere i Brug her i Landet; men der maa tilføjes, at Salget af denne Centrifuge her i Landet væsentlig var standset en Del af Aarene 1882 og 83 af Mangel paa Repræsentation. Af Burmeister & Wains er altsaa solgt 1524, af hvilke omtr. 910 ere solgte her i Landet, 118 til Amerika, Resten til det øvrige Udland, og af den oprindelige Roeskildecentrifuge er til 1885 solgt omtr. 200 Stkr. Først 1881 begyndte Burmeister & Wain at fabrikere Centrifuger. — Rud. Sacks' Universalplov vinder en Del Udbredelse; Jorden behandles fortrinlig, særlig ved Rajolpløjning af Grøn-jord til Vaarsæd. Desuden spares der Arbejdskraft, da en Mand med 3 Heste benytter Hestekraften bedre end ved en almindelig Pløjning. Fra Fyen meddeles, at Skrælleplove fra Smed Mortensen i Bolbro vinde betydelig Udbredelse; og

fra mange Egne berettes, at Ringtromlens fortrinlige Arbejde skaffer den, trods dens høje Pris, megen Indgang paa Bøndergaardene. Ligeledes vinde Bobymaskinerne, der saa fortrinlig skille den daarlige Sæd fra den gode, betydelig Udbredelse. Et nyt og overmaade sindrigt, sikkert og oliebesparende Højtryks-Smøreapparat af L. C. Nielsen (Opfinderen af Burmeister & Wains Centrifuge) er iøvrigt Aarets væsentligste Nyhed herhjemme; det fabrikeres af Borch & Henriksen. Da Opmærksomheden mere og mere rettes paa flyttelige Marksporveje som et nyttigt Middel til bl. a. at bjerge store Røafgrøder, skal endnu tilføjes, at der med 5 forskellige Systemer heraf afholdtes en Udstilling ved Malchin i Mecklenburg, hvor der viste sig en betydelig Forbedring i Konstruktion og Udførelse.

Af Bevægelserne paa Plantekulturens Omraade skulle vi for Hvede- og Maltbygdyrkningens Vedkommende henvise til de Meddelelser, der afgaves paa Landhusholdningsselskabets Generalforsamling, og som findes gjengivne andetsteds i dette Hefte. Dér vil tillige findes meddelt, at Danmark paa en heldig og værdig Maade deltog i den internationale Maltbygudstilling i Magdeburg d. 11.—15. September. Dansk Frøkontrol har offentliggjort Resultaterne af 85 Frøprøver i den ukontrollerede Handel, som indsamledes 1883, og som paany vise, at der endnu gaaer en betydelig Mængde slet Frø i Handelen. — Sansen for en omhyggeligere Pleje af Græsmarkerne er i kjendelig Stigning, om der end endnu er overordentlig meget at ændre og forbedre paa dette Omraade. Aaret bragte i en enkelt Retning et udmærket Hjælpemiddel dertil i den smukke Beretning om 5 Aars Eftersaaingsforsøg, som Konsulent Nielsen offentliggjorde i de fleste Landbrugsblade ifjor Foraar. — Interessen for den i de nærmest foregaaende Aar begyndte Frøkultur har bredt sig stærkt, og utvivlsomt lader der sig en Del udrette paa dette Omraade, naar man lægger Hovedvægten paa gode Stammer og en omhyggelig Behandling og Rensning. Hjemmeavlen vil sikkert efterhaanden kunne erobre

en væsentlig Del af Landets eget Forbrug; om den derimod i stort Omfang kan skaffe sig Afsætning paa fremmede Markeder, hvor den ofte skal konkurrere med billigere Frøsorter, kan derimod være Tvivl underkastet. Af Eng Rævehale og Rapgræs er der med Fordel udført betydelige Kvantiteter i det forløbne Aar. Saavel Foreningen til Kulturplanternes Forbedring som Markfrøkontoret har Opmærksomheden stærkt henledet paa forskellige Midler til en rationel Frøkultur. I Sønderborg afholdtes den 5te Decbr. en Frøudstilling og Frøbørs, den 3die i Rækken; ved Udstillingen 1882 fandtes Prøver af 8000 Pd., 1883 af 16,000 Pd. og 1884 af 38,783 Pd. I Slesvig er Frøavl en kjendelig Fremvæxt, og man knytter ikke ringe Forventninger til den. — Udførselen af Hvidkaal til Amerika, der begyndte 1882 og ogsaa 1883 gav gode Resultater, har derimod svaret daarlig Regning en Tid 1884, standsede tilsidst, men er atter begyndt. — Det første Skridt til at føre Smaaafolk ind paa en mere omfattende og god Dyrkning af Haveurter og disses eventuelle Afsætning i England er gjort ved Oprettelsen af en Forening i dette Øjemed paa Fyen. — Hvis Cikoriedyrkningen, som vi omtalte i forrige Aarsberetning, vedbliver at gribe saa stærkt om sig som i det sidste Par Aar, vil den snart kunne udfylde hele Landets Forbrug. Her som ved flere af de forannævnte Kulturer frembyder sig altsaa hurtig Frygten for Overproduktion.

For Sukkerroedyrkningen har Aaret 1884 bragt et meget uventet og voldsomt Omslag, som man maa haabe snart ophører, men som foreløbig har bragt den unge og kraftige Industri i en meget trykket Stilling. Man begyndte Aaret med de bedste Forventninger; de bestaaende Fabrikker (Odense, Højbygaard og Nakskov) forrentede sig særdeles godt, inden Aarets Udgang vilde de nyopførte Fabrikker paa Møen og ved Assens blive tagne i Brug, og fra forskellige Egne forelaa stærke Opfordringer om Opførelsen af nye Fabrikker. Ved Siden af denne Virksomhed af de danske Sukkerfabrikker indbød Etatsraad Tesdorpf til Oprettelsen af en Andelsfabrik ved

Nykjøbing, og Beslutningen herom blev tagen paa en Generalforsamling den 30te Januar, og den 3die Juli nedlagdes Grundstenen. Situationen for Roesukkerindustrien ansaaes saa stærk, at de danske Sukkerfabrikker endog besluttede Anlæg af en Centralfabrik ved Nykjøbing p. F. med 6 Saftstationer. Men igjennem Foraaret og Sommeren sank Prisen paa Sukker, formedelst den storartede Overproduktion i andre Lande, saa hurtig og saa stærkt, at den inden Midsommer var 30—50 pCt. lavere end ved Aarets Begyndelse, og den tidligere smukke og fordelagtige Industri var bragt i en meget prekær Situation. Under disse Forhold maatte man dels indskrænke sine nye Anlæg saa meget som muligt, hvorfor bl. a. de danske Sukkerfabrikker den 23de August udsatte Anlægget af Centralfabrikken ved Nykjøbing, til Tiderne atter maatte bedre sig, og dels søgte man ved Henvendelser til Regjeringen at opnaa en saadan Lettelse i Sukkertolden, at man ikke skulde ligge under i Konkurrancen med andre Landes Sukkerfabrikker, særlig de tyske, der havde opnaaet en ikke uvæsentlig Udførselspræmie. Nogen endelig Beslutning er endnu ikke tagen derom, men Regjeringen har nedsat en Kommission af Landmænd, Handlende og Fabrikanter til at undersøge alle de herhen hørende Forhold.

Udviklingen af Kommunikationsmidlerne har som saa meget andet været stærkt trykket af den politiske indre Strid, der i det Væsentlige har standset alt Lovgivningsarbejde. Dog er der i Aarets Løb blevet aabnet følgende nye Banestrækninger: Masnedsøbanen d. $\frac{15}{1}$, Skive-Glyngøre d. $\frac{15}{4}$, Horsens-Juelsminde d. $\frac{25}{5}$, Assens-Tommerup d. $\frac{1}{6}$ og Aarhus-Hou d. $\frac{19}{6}$; og af nye Banestrækninger er der givet Koncession paa en Bane: Nykjøbing-Gjedserodde. Landets Dampskibsforbindelser ere ikke blevne udvidede i det forløbne Aar, naar undtages Dampfærgen mellem Masnedsø og Orehoved, og at Horsens er kommen i direkte Dampskibsforbindelse med England. Blandt Landmændene har derimod raadet en stærk Bevægelse for at faa en bedre, hyppigere og billigere Benyttelse af vore

Jernbane- og Dampskibsforbindelser end hidtil, og som Udtryk herfor vil kunne henvises til hvad derom findes meddelt i dette Hefte fra Landhusholdningsselskabets Generalforsamling, idet Landmændenes Ønsker angaaende Jernbanerne navnlig fik Udtryk i Selskabets Henvendelse til Ministeriet af 17. April, og med Hensyn til Dampskibs- trafikken fremførtes de med Styrke paa det Møde, som det forenede Dampskibsselskab havde indbudt Delegerede fra Landbruget til den 15. Marts, — men hverken for Jernbanernes eller Dampskibsfartens Vedkommende ere de fremførte Ønsker endnu blevne gennemførte.

Af Udstillinger i det forløbne Aar skulle vi nævne: Fedeskuet i Kjøbenhavn den 5te og 6te Maj, med 108 Stkr., hvis Afdeling for Kvier og unge Stude for første Gang var aaben for hele Landet uden dog at blive benyttet af Fyenboer eller Jyder; som sædvanlig var det især Afdelingen for Køer, der endnu gave Mælk, som var stærkest og smukkest repræsenteret; tillige var der udstillet gode Kalve, af hvilke 1ste Præmiekalv væsentlig var fodret med Centrifugemælk. For første Gang holdtes et Fedeskue i Nakskov den 12. og 13. Maj, der omfattede 36 Stkr. Kvæg foruden Faar og Kalve, og var som alle Begyndelsesskuer en Blanding af en Del tarveligt Kvæg med enkelte fortrinlige Individuer, blandt hvilke en Krydsning af en Angus Tyr og en Breitenburg Ko fra Frisenfeld, der vejede 1008 Pd., skjøndt kun 25½ Maaned, tiltrak sig Opmærksomhed ved sin fuldent smukke Bygning og Kjødansættelse. — Fællesdyrskuet i Næstved for 3- og 2aarige Hingste, Hopper, Tyre og Samlinger af Malkekvæg afholdtes den 14de og 15de Juli, og samtidig afholdtes dersteds en Fjerkræudstilling af Foreningen til Hønseavlens Forbedring. En ny Art Udstillinger aabnedes den 20de og 21de Febr. med en Osteudstilling paa Landbohøjskolens Forsøgs-laboratorium for at vise Forskjellen paa Ostenes Kvalitet, eftersom de stamme fra Is- eller Centrifugemælkerier; der var indsendt Prøver fra 7 Mælkerier af hver Slags.

Den 11te og 12te November afholdtes sammesteds den 2den Udstilling af samme Art. — Af fremmede Udstillinger, hvori der fra dansk Side blev deltaget, skal nævnes Maltbygudstillingen i Magdeburg fra 11.—15. September, den internationale Landbrugsudstilling i Amsterdam fra 26de August til 6te September og den internationale Skovbrugsudstilling i Edinburgh.

Den landøkonomiske Foreningsvirksomhed ytrer sig fortrinsvis ved den Energi, hvormed der arbejdes i de større Fællesforeninger. Den jydsk Fællesforening holdt sit Delegeretmøde i Aarhus den 20de, 21de og 22de November, og sjældent har man herhjemme seet Forhandlingerne førte med en saa usvækket Friskhed, Kraft og Dygtighed gennem 3 Dage; men det var ogsaa store og betydningsfulde Opgaver, der forelagdes af de forskjellige forberedende Udvalg. Foreningens Formand, Kammerherre Skeel til Birkelse, der med en saa anerkjendt Dygtighed og paa en saa heldig og vindende Maade gennem en Række af Aar har ledet Foreningen og bidraget væsentlig til at føre dens Forhandlinger og Arbejder ind i et godt Spor, maatte desværre af Helbredshensyn nedlægge sin Formandsplads, men modtog fra alle Sider uskrømtede Vidnesbyrd om den Agtelse og Anseelse, han havde vundet ikke blot hos jydsk, men hos alle danske Landmænd. Til hans Efterfølger valgte man Kammerherre Lüttichau til Tjele, der paa en saa dygtig Maade ledede Forhandlingerne ved Landmandsmødet i Viborg 1875. — De sjællandske samvirkende Landboforeninger have bl. a. i det forløbne Aar opnaaet en væsentlig Foranstaltning til Udviklingen af det røde Kvæg, idet Greve Moltke paa Bregentved i dette Øjemed og paa gunstige Vilkaar har bortforpagtet til et ved Foreningernes Medvirkning dannet Udvalg Avlsgaarden Thurebylille, som vil blive overtaget i Foraaret 1885. Flere af Foreningernes Udstillinger ere tidligere nævnte. — Fællesforeningen i Fyen har iaar for første Gang præmieret hele Malkebesætninger, og

Fyens Stifts patriotiske Selskab har i Anledning af dets 75aarige Bestaaen 1885 udsat følgende Prisopgave: Hvilke Vanskeligheder har det danske Landbrug for Tiden at kæmpe imod? Ved hvilke Midler og ad hvilke Veje kunne de bedst overvindes?

I de lokale Landboforeninger har der væsentlig ved Fællesforeningernes virksomme Medhjælp været holdt en stor Mængde Foredrag af ansete Mænd. Iøvrigt have de væsentlig fortsat deres tidligere Opgaver, men særlig har Opmærksomheden fæstet sig ved de Foranstaltninger, der paa en eller anden Maade vedrøre Husdyrbruget, idet Erkjendelsen af, at dette ganske særlig trænger til at forbedres, bliver mere og mere levende overalt. I flere af Foreningerne har der for første Gang ved Valg af Bestyrelse gjort sig politiske Hensyn gjældende og en dermed følgende Splittelse af Kræfterne. Er det end naturligt, at dette ikke kan undgaaes med et saa ungt Frihedsliv og i en saa bevæget Tid som den nærværende, er det paa den anden Side saare ønskeligt, at det kun maa være et Gjennemgangsstadium, og at man efterhaanden her som i andre Lande maa naa til en saadan politisk Modenhed, at man saavel i Uvejr som i Magsvejr erkjender den faglige Foreningsvirksomhed som noget i sig selv Berettiget og som et neutralt Omraade, der bør samle alle gode Kræfter uden Hensyn til deres politiske Standpunkt.

Arbejderforholdene have i det forløbne Aar ikke været vanskeligere end i de nærmest foregaaende; der har de fleste Steder været Arbejdere nok, selv i Høsten, der som sagt gik let fra Haanden. Fæstemandsforholdene ere imidlertid vedblivende højst mislige, til Skade ligesaa fuldt for Tyendet som for Husbonden. Et Fæstekontor for Landmænd, der blev oprettet i det forløbne Aar i Kjøbenhavn af Landmænd, har vundet nogen, men dog ikke stærk Tilslutning. Regjeringen har forgjæves foreslaet en Lov til en mere betryggende Ordning af Fæstemandsvæsenet. Det værste Tryk i Tyendeforholdet er

Tyendets stigende Upaalidelighed og ikke Lønnen. Denne er i det forløbne Aar ikke stegen, men maaske endog for Karlens Vedkommende aftagen lidt, medens derimod Pigelønnen i flere Egne er stegen lidt, og det vedblivende viser sig vanskeligt at faa Mejeripiger. For den gifte Arbejder have Forholdene endog været ret heldige, eftersom der har været tilstrækkeligt Arbejde uden lavere Lønninger, og Priserne paa Livsfornödenhederne derimod have været betydelig lavere end i de foregaaende Aar. Paa den anden Side bliver Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder mere og mere forretningsmæssigt; dette bidrager ikke til at øge Tilfredsheden og styrke Baandene, og det bliver lettere for den socialistiske Arbejderbevægelse, der fra Byerne søger at vinde Indgang paa Landet, at finde Tilslutning. En nyttig Foreningsvirksomhed (Sygekasser, Hjælpekasser, Totalafholdenhedsforeninger og Alderdomskasser) vinder mere og mere Indgang hos Landarbejderen. Ogsaa paa dette Omraade har Regjeringen forgjæves forelagt et Lovforslag til en almindelig Alderdomskasse for Smaafolk, baseret paa Støtte fra Statens Side. Det bliver mere almindeligt, at Arbejderen med Penge maa skaffe sig enhver Fornödenhed, og selv da er det ham ikke altid let. Den for Arbejderen og hans Familie overordentlig vigtige Mælkeforsyning er saaledes i mange Egne bleven kjendelig vanskeligere i det forløbne Aar, og en ufornuftig Udtalelse, der vedtoges paa Lægemødet i Roeskilde 1883, og som har skræmmet mangan Arbejder fra at bruge Centrifugemælk, den eneste, der ofte staaer til Raadighed, og som netop er et overordentlig billigt og godt Næringsmiddel, naar den faaes frisk og holdbar, har gjort ham hans Mælkeforsyning endnu vanskeligere. Blandt Midlerne til at bøde herpaa have Arbejderne i flere Egne med forøget Interesse lagt sig efter Gedehold, og Foreninger i dette Øjemed ere dannede, og Geder ere hentede fra andre Egne eller endog fra Udlandet.

Af bekjendte Mænd, der have staaet i nært Forhold

til Landbruget og dets Udvikling, har det forløbne Aar bortrevet usædvanlig mange: Den 22de April døde Professor J. C. Schødte, tidligere Lærer ved Landbohøjskolen; Gehejmeetatsraad C. Fenger (den 21de Septbr.), Direktør for Landbohøjskolen og fortjent af dennes Opretelse; fhv. Indenrigsminister E. Skeel (den 5te Novbr.); J. A. Barral (den 10de Septbr.), bekjendt fransk landøkonomisk Forfatter og Redaktør, og Dr. A. Voelcker (den 5te Decbr), Kemiker ved det kongl. engelske Landhusholdningsselskab.

Sluttelig skulle vi henvise til de indholdsrige Meddelelser fra enkelte Egne om Landbrugsforholdene 1884, der findes meddelt andetsteds i dette Hefte.

J. C. la Cour.
